УДК 343.983.2:343.148 **DOI https://doi.org/10.32782/2522-9656/2026-20-16**

Юсупов Володимир Васильович,
доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу організації підготовки та підвищення кваліфікації судових експертів
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України
ORCID ID: 0000-0001-5616-4144

Гаврилюк Наталія Андріївна,
молодший науковий співробітник лабораторії наукової діяльності, підготовки експертів та міжнародного співробітництва
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України
ORCID ID: 0009-0008-697X

РЕЗУЛЬТАТИ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ РФ

RESULTS OF MOLECULAR-GENETIC ANALYSES IN CRIMINAL PROCEDURAL PROOF OF WAR CRIMES COMMITTED BY THE RUSSIAN FEDERATION

Анотація. У статті досліджуються теоретичні, процесуальні та техніко-криміналістичні засади використання результатів молекулярно-генетичних досліджень у кримінальному процесуальному доказуванні під час розслідування воєнних злочинів російської федерації. Специфіка збройного конфлікту обумовлює високий рівень деструкції біологічних об'єктів. Це робить ДНК-аналіз єдиним науково обґрунтованим, об'єктивним процесуальним засобом ідентифікації загиблих і отримання належних та допустимих доказів.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі нормативно-правового регулювання, доказової природи та практичного механізму залучення результатів ДНК-досліджень, зокрема співвідношення висновків спеціалістів і висновків експертів, у кримінальному процесуальному доказуванні воєнних злочинів. Наукова новизна відображає проведену систематизацію процесуального статусу висновку спеціаліста за результатами використання мобільних ДНК-лабораторій як самостійного доказу зі статусом «документ», обґрунтуванні його співвідношення з висновком експерта.

Під час дослідження було застосовано систему методів наукового пізнання, зокрема загальнонаукові аналіз, синтез, дедукцію, індукцію; спеціально-юридичні – формально-юридичний, порівняльно-правовий, системно-структурний та метод моделювання.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що висновок спеціаліста, підготовлений за результатами швидкісного аналізу ДНК-профілю особи виступає самостійним видом документа як джерела доказів. Він слугує процесуальною підставою для оптимізації процесу розслідування кримінальних правопорушень розпочатих за фактом безвісного зникнення особи за особливих обставин. Водночас висновок спеціаліста принципово не підміняє

висновок експерта, а виступає обов’язковим процесуальним і фактичним підґрунтям для подальшого призначення судової молекулярно-генетичної експертизи. Використання висновку спеціаліста за результатами ідентифікації особи (її останків) за ДНК-профілем розвантажує державні спеціалізовані установи та гарантує формування надійної доказової бази.

Ключові слова: кримінальне процесуальне доказування, джерела доказів, розслідування воєнних злочинів, спеціальні знання, висновок спеціаліста, висновок експерта, молекулярно-генетичні дослідження.

Abstract. The full-scale armed aggression of the russian federation against Ukraine has been accompanied by the systematic commission of war crimes and crimes against humanity, resulting in heavy casualties among the Armed Forces of Ukraine and civilians. The investigation of these crimes requires the urgent, precise, and procedurally sound identification of repatriated human remains and bodies recovered from mass burial sites and de-occupied territories. Severe thermal damage, charred remains, advanced decomposition, and extensive fragmentation make traditional forensic identification methods (visual recognition, dactyloscopy, dental analysis) largely ineffective or impossible. Consequently, molecular genetic research (DNA analysis) serves as the primary objective and scientifically sound method for establishing the identity of the deceased and securing admissible evidence for national and international judicial instances.

The objective of the research is to provide a comprehensive analysis of the theoretical, procedural, and technical-forensic foundations of applying molecular genetic research results within the criminal procedural proving system for war crimes, determining the procedural status, relationship, and evidentiary value of specialist conclusions and expert conclusions.

The study employed a system of scientific methods: analysis and synthesis, deduction, induction, formal-legal, comparative legal, system-structural methods, and legal modeling.

The research establishes that a specialist’s conclusion generated via the portable DNA system constitutes an independent document as a source of evidence under Item 5 of Part 2 of Article 99 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. Importantly, the specialist’s conclusion does not substitute for a forensic molecular genetic examination, but serves as a required procedural foundation for its subsequent appointment, relieving state expert institutions and ensuring an unassailable evidentiary basis for court proceedings.

Key words: criminal procedural proof, sources of evidence, investigation of war crimes, specialized knowledge, specialist’s opinion, expert’s opinion, molecular-genetic examinations.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія рф проти України супроводжується вчиненням воєнних злочинів та злочинів агресії, що призводить до масових людських втрат як серед військовослужбовців Сил оборони України, так і серед цивільного населення. Органи досудового розслідування та судово-експертні установи зіштовхнулися зі складним комплексним завданням – забезпеченням невідкладної, точної та процесуально бездоганної ідентифікації жертв війни – невпізнаних останків осіб, повернутих у межах репатріаційних заходів або виявлених на деокупованих територіях.

У більшості випадків тіла загиблих піддаються гнилісному розкладу, муміфікації, обвугленою чи значній фрагментації, що робить застосування традиційних криміналістичних методів встановлення особи (візуального впізнання, дактилоскопіювання, габітоскопічного або стоматологічного аналізу) неефективним або принципово неможливим. За таких екстремальних умов молекулярно-генетичне дослідження (ДНК-аналіз) стає єдиним науково

обґрунтованим та об'єктивним інструментом встановлення особи загиблого й підтвердження обставин учинення воєнного злочину. Практичні рішення щодо запровадження швидкісної ідентифікації тіл загиблих у війни та нормативне урегулювання цього процесу має вирішити проблеми довготривалості кримінальних проваджень, забезпечивши доказовою базою судовий процес.

Проте впровадження таких високотехнологічних засобів постачає перед юридичною наукою низку фундаментальних процесуально-правових і техніко-криміналістичних питань, пов'язаних із: визначенням доказової природи результатів швидкісних експрес-досліджень ДНК-профілю людини; процесуальним оформленням діяльності спеціаліста-криміналіста у формі висновку спеціаліста і визнання цього документа у системі кримінального процесуального доказування; співвіднесенням доказового значення висновку експерта і висновку спеціаліста за проведеним дослідженням ДНК-профілів, у тому числі при наявності різних результатів ідентифікації.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Вагомий внесок у становлення й розвиток методів криміналістичного ДНК-аналізу та дослідження геномної інформації здійснили зарубіжні вчені A. Jeffreys, J. Butler, P. Gill, H. Machado, R. van Oorschot та ін. Сучасному досвіду використання молекулярно-генетичних досліджень та процесуальному оформленню ідентифікації останків осіб, загиблих внаслідок збройної агресії рф та надзвичайних ситуацій, присвятили наукові праці зарубіжні дослідники B. Bruijns, C. Carney, K. Gin, R. Grover, J. Knotter, A. Oz, R. Selden, E. Tan, R. Tiggelaar, R. Turingan, S. Whitney, а також вітчизняні науковці та практики П. Антонюк, Г. Бершов, Д. Зубрик, А. Левицький, С. Перлін, І. Пиріг, Р. Степанюк, В. Топчій, Ю. Філіпов, М. Шепітько та ін.

Водночас у зв'язку з останнім оновленням кримінального процесуального законодавства, прийняттям наказу МВС України № 572 від 22.06.2026, який урегулював порядок залучення працівників поліції та експертів як спеціалістів під час проведення слідчих (розшукових) дій, складання ними висновків і довідок, існує потреба у вивченні питання значення нових процесуальних документів у системі доказування під час розслідування кримінальних правопорушень.

Мета дослідження – проаналізувати підходи вчених системи кримінального процесуального доказування, що використовується у кримінальних провадженнях за фактами безвісного зникнення особи за особливих обставин, і відповідної правозастосовної практики; розкрити сутність висновку спеціаліста, підготовленого за результатами ідентифікації ДНК-профілів біологічних об'єктів особи; порівняти значення висновку експерта і висновку спеціаліста за результатами молекулярно-генетичних досліджень під час доказування у провадженнях про воєнні злочини рф.

Методи дослідження. У статті застосовано систему методів наукового пізнання. Методи аналізу та синтезу дозволили розкрити характерні риси процесуального регулювання використання експертних досліджень у кримінальному провадженні, вивчити та узагальнити положення нормативно-правових актів, які регламентують порядок залучення спеціалістів та експертів для проведення експертизи. Методи дедукції та індукції використано для формулювання узагальненої правової позиції щодо процесуального статусу та доказового значення висновків спеціаліста, складених за результатами проведення молекулярно-генетичних досліджень, у системі доказів під час розслідування воєнних злочинів. Формально-юридичний метод застосовувався для аналізу змісту нормативно-правових актів, які діють у сфері кримінального процесуального права, з метою оцінки видів процесуального оформлення результатів експертних досліджень. Порівняльно-правовий метод навав змогу зіставити процесуальну природу, етапи складання, підстави та доказове значення висновку спеціаліста і висновку експерта. За допомогою системно-структурного методу і методу моделювання розроблено цілісну логічну модель місця результатів молекулярно-генетичних досліджень у системі доказування під час розслідування воєнних злочинів РФ.

Виклад основного матеріалу дослідження. У теорії кримінального процесуального права доказування традиційно визначається як складна пізнавально-пошукова діяльність уповноважених суб’єктів (слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого судді та суду), яка полягає у збиранні, перевірці й оцінці фактичних даних із метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження і підлягають доказуванню [1, с. 176; 2, с. 46]. Частина 2 ст. 84 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України встановлює вичерпний перелік процесуальних джерел доказів, до яких належать показання, речові докази, документи та висновки експертів [3, с. 176–177]. Закріплення фактичних даних відбувається виключно у процесуальних формах, визначених законом, що є гарантією їх належності (ст. 85 КПК України) та допустимості (ст. 86 КПК України) [4].

Розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану (зокрема воєнних злочинів, злочинів проти людяності, злочинів агресії учинених збройними формуваннями рф) надає процесу доказування специфічного та винятково складного характеру. Як зазначає Ю. Філіпов, збирання й фіксація доказів під час війни здійснюються в умовах руйнування інфраструктури, загрози повторних обстрілів, хаотичного стану місць події на деокупованих територіях та катастрофічного рівня деструкції матеріальних об’єктів. Обов’язок доказування, покладений на органи досудового розслідування, вимагає не просто отримання інформації, а забезпечення її високої наукової обґрунтованості, оскільки здобуті докази формують матеріали для вітчизняних судів та міжнародних судових інституцій [5, с. 75].

Одним із найважливіших процесуальних джерел доказів, що забезпечують об'єктивізацію кримінального судочинства, є висновок експерта (п. 4 ч. 2 ст. 84, ст. 101, 102 КПК України). Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень і зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом [1, с. 187–188].

У системі кримінального процесуального доказування висновок експерта виступає самостійним та первинним доказом, оскільки експерт не відтворює факти у їх первісному вигляді (як свідок), а піддає надані об'єкти дослідженню із застосуванням спеціальних наукових знань і методик [3, с. 240]. Під час розслідування воєнних злочинів призначення судових експертиз набуває вирішального значення. Як зазначає Г. Бершов, у цій категорії проваджень найчастіше призначаються військові, вибухотехнічні, судово-медичні та судово-молекулярно-генетичні експертизи [6, с. 149–150]. Результати молекулярно-генетичних експертиз є головними для розв'язання ідентифікаційних завдань щодо встановлення осіб загиблих у період війни [2, с. 104–105].

Суттєві зміни до кримінального процесуального законодавства України у частині розширення повноважень спеціаліста (ч. 4 ст. 71 та п. 5 ч. 2 ст. 99 КПК України) наділили цього учасника провадження правом надавати довідки та висновки щодо ідентифікації особи, зброї, вибухових речовин, наркотичних засобів тощо, зафіксувавши їх належність до документів як процесуальних джерел доказів [7, с. 127–128]. Детальний механізм проведення спеціалістом досліджень під час розслідування кримінальних правопорушень описано у наказі МВС України від 22.06.2026 № 572, який затвердив Інструкцію про порядок залучення працівників поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів під час проведення слідчих (розшукових) дій [8]. Слід зазначити, що з 2020 року при запровадженні дізнання як форми досудового розслідування кримінальних проступків, експерти спеціалізованих закладів у сфері судової експертизи вже залучалися до експертних досліджень об'єктів, які були предметом відповідних правопорушень. Зокрема, відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 214 КПК України для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису [4]. Напрацьована практика залучення експертів як спеціалістів для проведення досліджень (фактично експрес-досліджень) послугувало розвитку цієї діяльності щодо підготовки висновків спеціалістами й під час розслідування злочинів.

Проте надання висновку спеціаліста статусу процесуального джерела доказів викликло наукову дискусію серед вчених. П. Антонюк писала, що

визнання висновку спеціаліста джерелом доказів становить системний ризик порушення загальних засад кримінального провадження, а саме: неприпустимість підміни інституту судової експертизи інститутом спеціаліста (наділення спеціаліста повноваженнями складати висновки з питань ідентифікації є ситуативною підміною висновку експерта) [9, с. 7].

Водночас, регламентація в КПК Україні такого документа як висновок спеціаліста засвідчує його належність до документів, які є джерелами доказів (відповідно до ст. 84, 99 КПК України). Для з’ясування сутності висновку спеціалістів доцільно провести порівняння цього документа із висновком експерта. По-перше, регламентація висновку експерта і висновку спеціаліста передбачена у КПК України, законі «Про судову експертизу», а також у підзаконних нормативних актах (висновок експерта – в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень (наказ Міністерств юстиції України від 08.10.1998 № 53/5), Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень в установах Експертної служби МВС України (наказ МВС України від 17.07.2017 № 591 та ін.; висновок спеціаліста – в наказі МВС України від 22.06.2026 № 572).

По-друге, висновок експерта і висновок спеціаліста складаються з трьох основних частин (вступної, дослідницької та заключної), однак мають принципові відмінності за рівнем деталізації, колом підстав та змістом. Зокрема, у вступній частині експерт зазначає найменування документа, номер, дата, місце складання; підстава проведення (постанова слідчого/прокурора, ухвала слідчого судді/суду чи договір), а спеціаліст – дату, час, місце складання; підстави проведення (доручення або постанова слідчого, дізнавача, прокурора).

По-третє, положення, що стосується попередження суб’єкта дослідження про відповідальність. У висновку експерта робиться обов’язкова відмітка про попередження експерта про кримінальну відповідальність за ст. 384 та ст. 385 КК України. У висновку спеціаліста зазначається про те, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання обов’язків (за тими ж ст. 384, 385 КК України).

По-четверте, викладення інформації про об’єкти та запитання. У висновку експерта: перелік винесених питань (дослівно у формулюванні постанови/ухвали); опис наданих матеріалів, об’єктів, порівняльних зразків та стану їх упаковки; відомості про присутніх осіб. У висновку спеціаліста – перелік поставлених запитань; обставини справи; вид, кількість наданих об’єктів, стан їх упакування та відповідність переліку в дорученні.

Таким чином, за формальними ознаками висновок спеціаліста фактично відповідає основним вимогам, які стосуються висновку експерта. Відмінності полягають саме у змістовному проведенні дослідження, адже судова експертиза – є тривалішою і більш деталізованішою за умовами проведення,

методами і методиками, які можуть застосовуватися під час цього дослідження. У практиці проводяться додаткові, повторні, комісійні і комплексні судові експертизи. Водночас, в умовах повномасштабного збройного вторгнення рф на територію України, вирішення завдань удосконалення розслідування багатотисячних кримінальних проваджень за фактами безвісного зникнення особи за особливих обставин стало практичне використання приладів швидкісної ідентифікації ДНК-профілів осіб за допомогою приладів ANDE 6C. Науково-технічним і процесуальним шляхом розв'язання окресленого виклику стало впровадження у практичну діяльність органів Національної поліції України портативних ДНК-лабораторій Rapid DNA (зокрема системи ANDE 6C), отриманих у межах міжнародної технічної допомоги [7]. Здатність приладу ANDE 6C автоматично генерувати ДНК-профіль особи з кісткових і тканинних останків протягом 90–100 хвилин створює підґрунтя для прискорення первинної ідентифікації [10]. Якраз наявність законодавчого механізму визнання висновку спеціаліста під час доказування, у тому числі за результатами ідентифікації особи за допомогою приладу ANDE 6C, прискорює досудове розслідування і дозволяє розвантажити судово-експерті установи, що проводять молекулярно-генетичні експертизи.

Наведено один типовий приклад, визначання доказового значення висновку спеціаліста поряд з висновком експерта у кримінальному провадженні про воєнні злочини рф. У слідчому управлінні Головного управління Національної поліції в Чернігівській області здійснювалося кримінальне провадження від 19.08.2025 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України, розпочатому за фактом зникнення військовослужбовця Х. за особливих обставин [11]. Слідчий призначив в Експертну службу МВС України молекулярно-генетичну експертизу за матеріалами цього провадження. На експертизу було направлено копії висновків експерта, у яких містилися результати виведення ДНК-профілю трьох доньок гр-на Х., а також копію висновку спеціаліста, який провів дослідження на приладі ANDE 6C і отримав ДНК-профіль («кістковий протокол») невпізнаного тіла, наданого у порядку репатріації. У висновку спеціаліста були встановлені генетичні ознаки особи чоловічої статті, тіло якої передано як репатрійоване. На підставі проведеного дослідження експерт встановив, що ймовірність ДНК-профілів від батька та дітей становить не менше 99,999999 %.

Висновки. В умовах повномасштабної збройної агресії РФ традиційні криміналістичні методи встановлення особи (візуальний огляд, дактилоскопія, стоматологічний аналіз) у більшості випадків є неефективними або принципово неможливими. За таких екстремальних обставин молекулярно-генетичне дослідження (ДНК-аналіз) виступає єдиним науково обґрунтованим інструментом встановлення особи загиблого й здобуття належних та допустимих доказів

у кримінальних провадженнях за фактами вчинення воєнних злочинів. Доведено, що висновок спеціаліста, підготовлений за результатами застосування портативних ДНК-лабораторій є самостійним видом джерел доказів (таким як документ). Він слугує процесуальною підставою для прийняття невідкладних слідчих і розшукових рішень. Водночас висновок спеціаліста принципово не повинен розглядатися як підсумковий доказ, що підміняє чи заміщує собою висновок експерта. У процесуальному механізмі доказування висновок спеціаліста є фактичним підґрунтям для подальшого призначення та проведення повноформатної судової молекулярно-генетичної експертизи в спеціалізованих державних судово-експертних установах, що забезпечує формування неспростовної доказової бази для суду.

Перелік використаних джерел:

1. Кримінальний процес : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, О. Г. Шаблистого, О. В. Капліної. Харків : Право, 2013. 824 с.

2. Криміналістика: криміналістична техніка : навч. посіб. / за ред. Р. Л. Степанюка. Харків : ХНУВС, 2023. 388 с.

3. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : ЛьвДУВС, 2022. Ч. 3. 316 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

5. Filipov Y. Technical and forensic support for the investigation of war crimes. *Law Journal of the NAIA*. 2022. Vol. 12, No. 4. P. 72–83. DOI: https://doi.org/10.56215/04221204.72.

6. Бершов Г. Є. Теоретико-правові та праксеологічні основи використання спеціальних знань при розслідуванні військових злочинів : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 / Харківський нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 410 с.

7. Левицький А. О., Юсупов В. В. Актуальні питання ідентифікації невпізнаних тіл осіб, повернутих у порядку репатріації в Україну. Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану : матеріали XIV міжвідом. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 листоп. 2025 р.). Київ : НАВС, 2025. С. 124–129.

8. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів під час проведення слідчих (розшукових) дій : Наказ МВС України від 22.06.2026 № 572. Офіційний вісник України. 2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1080-26

9. Антонюк П. Є. Визнання висновку спеціаліста джерелом доказів як порушення загальних засад кримінального провадження. Криміналістика і судова експертиза. 2025. Вип. 70. С. 6–19. DOI: https://doi.org/10.33994/kndise.2025.70.01

10. Степанюк Р. Л. Криміналістичний ДНК-аналіз: стан і перспективи розвитку в Україні. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2021. Вип. 3(25). С. 60–80. DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.05

11. Справа Новозаводського районного суду м. Чернігова № 751/2762/26 за 2026 р. : Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/135879995

References:

1. Tatsyi, V. Ya., Pshonka, V. P., Shablystyi, O. V., & Kaplina, O. V. (Eds.). (2013). Kryminalnyi protses [Criminal procedure]. Pravo.

2. Stepaniuk, R. L. (Ed.). (2023). Kryminalistyka: kryminalistychna tekhnika [Criminalistac: Forensic technique]. KhNUVS.

3. Khytra, A. Ya., & Shekhovtsov, R. M. (Eds.). (2022). Kryminalnyi protses [Criminal procedure] (Pt. 3). LvDUVS.

4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 13, 2012 No. 4651-VI]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

5. Filipov, Y. (2022). Technical and forensic support for the investigation of war crimes. *Law Journal of the NAIA,* 12(4), 72–83. https://doi.org/10.56215/04221204.72

6. Bershov, H. Ye. (2024). Teoretyko-pravovi ta prakseolohichni osnovy vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni viiskovykh zlochyniv [Theoretical, legal and praxeological foundations of using special knowledge in the investigation of military crimes] (Doctoral dissertation, Kharkiv National University of Internal Affairs).

7. Levytskyi, A. O., & Yusupov, V. V. (2025). Aktualni pytannia identyfikatsii nevpiznanykh til osib, povernutykh u poriadku repatriatsii v Ukrainu [Current issues of identification of unidentified bodies of persons returned in the order of repatriation to Ukraine]. Aktualni pytannia kryminalistyky ta sudovoi ekspertyzy v umovakh voiennoho stanu: materialy XIV mizhvidomchoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 28 listopada 2025 r.) [Current issues of forensic science and forensic examination under martial law: proceedings of the XIV interdepartmental scientific-practical conference], 124–129.

8. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2026). Pro zatverdzhennia Instruktsii pro poriadok zaluchennia pratsivnykiv politsii ta Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy yak spetsialistiv pid chas provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii: Nakaz MVS Ukrainy vid 22.06.2026 No. 572 [On approval of the Instruction on the procedure for involving police officers and the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as specialists during investigative (search) actions: Order of the MIA of Ukraine of June 22, 2026 No. 572]. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1080-26

9. Antoniuk, P. Ye. (2025). Vyznannia vysnovku spetsialista dzherelom dokaziv yak porushennia zahalnykh zasad kryminalnoho provadzhennia [Recognition of a specialist's conclusion as a source of evidence as a violation of the general principles of criminal proceedings]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 70, 6–19. https://doi.org/10.33994/kndise.2025.70.01 [in Ukrainian].

10. Stepaniuk, R. L. (2021). Kryminalistychnyi DNK-analiz: stan i perspektyvy rozvytku v Ukraini [Forensic DNA analysis: State and development prospects in Ukraine]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky,* 25(3), 60–80. https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.05

11. Novozavodskyi District Court of Chernihiv. (2026). Sprava Novozavodskoho raionnoho sudu m. Chernihova No. 751/2762/26 za 2026 r. [Case of the Novozavodskyi District Court of Chernihiv No. 751/2762/26 for 2026]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/135879995

Дата першого надходження статті до видання: 11.10.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.11.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)